

GORIŠKI SLOVENEK

Naročnine :

Italijanska kraljevina:	
Celo leto	Lir 10.—
Pol leta	" 5.—
Tri mesece	" 2.50
En mesec	" 1.—

Oglasi :

Oglasi na tretji strani	Lir 1.— za vrsto
Oglasi na četrti strani	" 0.75 za vrsto
Mali oglasi	" 0.05 za besedo
Znižane cene za letne naročnike.	
Posamezna št. 10 cent.	

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravništvo : Via Carducci št. 10, II. nad.

Petnajsta soška bitka.

Petnajsta soška bitka se odigra na Goriškem, četudi ne krvava, bo vsekakor naporna. Določila bode stališče goriških Slovencev v bodočnosti in bode odločilna za njihovo usodo. Ta bitka se bo bila za sporazum med onimi slovenskimi in italijanskimi elementi, ki izhajajo iz stališča enakopravnosti in bodo v stanu ustvariti podlago za prijazno razmerje med celo kupnim slovenskim in italijanskim narodom.

Dandanes je sicer težko govoriti o takih načrtih, aji splošno se iz obeh strani kaže bore malo razuma za uresničenje sporazumnega sodelovanja, ker ta dva naroda sta si stala do pred kratkem sovražno nasproti. Dalje se mora tudi vpoštevati pod kakimi okoliščinami sta životarili ti dve narodnosti na Goriškem, kjer jim je usoda do leta 1918 vsilila skupno zgodovino in skupno upravo. K temu je prišteti neboj predsodkov, ki sta jih gojila ta dva naroda eden proti drugemu. V večni tekmi, da materijelno ne prekosi eden drugega, doseglo je medsebojno nezaupanje najvišje meje sovraštva, ki so ga sovražniki obeh narodov vrlo izrabili, da se nista mogla ta dva naroda nikdar naravnim potom sporazumeti za skupno sodelovanje. Toliko slovenska kakor italijanska mladina ste pohajali ločene razrede iste šole in vsak fantič, ki je stopil v prve razrede srednjih šol, se je čutil ponosnega, da se je mogel izkazati o priliki kot prvi sovražnik drugorodnega naroda. O prijateljstvih med slovenskimi in italijanskimi dijaki nisi slišal nikoli ničesar, pač pa o sporih in mržnji.

Ta mladeniška napetost se je ponavljala nadalje v vseh panogah javnega življenja. Povsod si zadel na pos' use, da bi prehvapila ena narodnost drugo. Ako si imel opravka na sodnji, si slišal, kako se je moral preganjati sodnik s stran ami radi razpravnega jezika, zopet isto se je ponavljalo na glavarstvih jezi' ovno mešanik krajev in v deželni hiši goriški. Bil se je vedno in povsod hud boj, ki je gotovo slabo uplival na razvoj in moralnost naših ljudi.

Tekom vojne se je sicer stvar v toliko zboljšala, da so Slovenci in Italijani skupno upali in delovali za poraz centralnih držav. Bilo je hipoma svetlo v goriških glavah in že smo se nadejali, da se je pokopalo tradicionalno slovensko-italijansko sovraštvo. A temu ni bilo tako. Vojna se je zaključila na čuden način. Konec je prišel nepričakovan in radi tega je našel nepripravljen narode. Na Goriškem je vsplemitelo novo sovraštvo, ki ga je vrgla med Italijane in Slovence razpadajoča Avstrija. V tem starem mišljenju se nadaljuje brezmiseln boj, ki je dandanes popolnoma neplodovit, kajti položaj goriških Slovencev je sedaj zopet popolnoma drugačen kot nekdanj. Záhteva požrtvovalnega mišljenja in neomahljive značaje, da se bode obvladalo nove razmere, ki nastanejo na Goriškem. Z resnim očesom zremo, razpoloženje našega ljudstva, ki po večini še ne pojmuje velikanski svetovni preobrat, v kojem tvorimo mi Slovenci le drobtinico. Radi tega je povsem napačno naše mnenje, da gleda cel svet na nas. Pravilno bi pač bilo, da bi znali zadržati se tudi v našem izvanrednem položaju tako, da bi cel svet zrl z začudenjem na nas.

Da se postavimo takoj na trda tla, je treba pred vsem odpraviti vse stare predsodke, treba je prenehati z brezmiselnim sovraštvom in izvršiti, kar se je dosedaj smatralo za nemogoče. Kdor se protivi poravnavi od naroda do naroda, ta ne vidi velikih preobratov, kojim se gotovo ne odtegne tudi naša dežela. Ta ne vidi nevarnosti, ki tiči v stari, nepremišljeni trdovratnosti ob uri, ko je človeštvu napačila nova doba kot dete novega mišljenja. Naše prebivalstvo po veliki večini živi še vedno v starih prepričanjih, h katerim spada v prvi vrsti mnenje, da je treba med narodnih bojev; tako naziranje je pa dandanes sila škodljivo. Zato moramo napovedati boj vsakemu, ki bi še nadalje rad trosil sovraštvo med tema dvema narodoma, boj vsakemu, ki bi hotel razširjati med ljudstvom stara načela nestrpnosti.

Ne prikrivamo si velikanskih težkoč, na koje zadenemo pri gotovih elementih obeh narodnosti.

Kakor klešč se oprijemljejo nekateri svojih starih načel in se protivijo prihodu novih demokratičnih idej in radi tega bode boj hud. Predno ucepiš ljudstvu v glavo, da nove ideje izključujejo potrebo narodnih bojev, predno ga prepričaš o potrebi, da se v vsakem oziru prilagodi novemu času, bode tekle hude debate na shodih in med posamezniki. Upirala se nam bode cela stara generacija, ki se je živela v svoje ideje; upiral se nam bode tudi oni del slovenske inteligence, ki meni, da leži bodočnost goriškega Slovenca v odporu. A mi smo vže danes prepričani zmage, dasi je naš glas ostal doslej «glas vpijočega v puščavi». Prepričani smo, da se ustvari sporazum med Slovenci in Italijani kljub vsem težkočam, ki nasprotujejo danes vresničenju te ideje. A v bistvu se ne gre za drugega kakor da se reši kos Slovenije na drugi način in po drugačni poti, kakor se je to doslej godilo in to s pomočjo novih principov, ki vodijo narode k ljubezni in ne k sovraštvu. Ako hočeš tvoj narod povzdigniti, ljubi tudi druge narode. Tako bodeš pomagal svojemu narodu in bodeš ob enem tudi spolnjeval božjo zapoved «Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe». Le-ta zapoved je bila v dosedanji goriški politiki neizvršljiva, ker so naši politiki predpisovali ljudstvu gnjev in zaničevanje močnejšega rodu in tako zastrupili ljudsko mišljenje. Ponosno inzavesti naše zmagovi tosti proglašamo danes načelo: «Bodi dober!» S tem geslom ne najdeš sovražnika in bodeš močnejši nego vsaka vojska. S tem odpreš ljudstvu pot do mirnega razvoja in prišel bode tudi dan, ki ti prinese zadoščenja. Tako nas je učil že Tolstoj in danes mu moramo nehoté slediti občudovaje njegovo dalekovidnost. To načelo pa nam bode dalo ob enem tudi pogum vstrajati proti vsakemu viharju.

„MAGNA CHARTA“ V TRIPOLITANIJI.

Za Božjo voljo naj mi nihče ne zameri, ako opozorim goriške Slovence na neke koncesije, ki so jih dobili od italijanske vlade Arabci v Tripolitaniji. Arabci pa Slovenci! Kaj je to? In vendar pazite koliko

podobnosti med Goriško in Tripolitanijo. Vstaje v Tripolitaniji proti Italijanom spominjajo nehotè na slovenske govornice: «Jutri pa otidejo». Krčevit odpor Mohamedancev je podoben letargiji goriških Slovencev. Velika je v človeku moč navade.

To so kazali v drastični sliki dogodki v Tripolitaniji. No, danes bajé ni več bojev. Italija je sklenila prijateljstvo z domačini in dala jim potom svojega zastopnika objaviti, da jih prizna kot italijanske državljane, zagotovilo se jim je enakopravnost z drugimi italijanskimi državljani pred zakonom in sodnijo ne dotaknivi se njihovih posebnih šeg in privilegijev. Zagotovila se jim je osebna svoboda, svetost doma, varnost lastnine, svobodnost učenja, shodov, tiska, potovanja, svobodno bivanje in pravica peticije v narodnem parlamentu. Prizna se jim tudi pravica do javnih služb bodisi vojaških ali civilnih, ako so dani predpogoji. Novi italijanski državljani zamorejo stopiti v pokrajinsko vlado, sodelovati pri sodnijah, pri mestnih upravah in sicer ne kot posvetovalni, marveč kot odločujoči organi. Zamogli bodo voliti in biti tudi izvoljeni. Glede javnega pouka se je odredilo, da se ga bode mogla udeležiti vsa mladina ter se je uvedlo v učnem načrtu vse one premembe ki so bile potrebne, da vsposobijo mladino za obisk srednjih in višjih šol. Elementaren pouk bode obvezen. Oni, ki zadobé predpisano izobrazbo, bodo mogli seveda izvrševati tudi v Italiji prosto svoj poklic kot zdravniki, inženirji itd.

Vse te pravice, ki so danes le popisane v listini, hoče Italija zakoniti, potem ko bode stvar proučila posebna mešana komisija Tripolitancev in Italijanov.

To je gotovo velevažen dogodek za Italijo in še večji za Tripolitanijo. Nehotè se bode prašal čitatelj, čemu se vse to piše, ako je Slovenec že itak svoboden državljani in mu faktično ni potreba nobene «Magnae chartae». Odgovor, da se mora uvaževati ta dogodek iz stališča, da se Italija ni izkazala napram Tripolitancem kot nazadnjaška država in da ni torej niti najmanjšega povoda dvomiti, da je sedanjemu položaju na Goriškem krivo edino le vojno stanje. Kakor hitro preneha vojno stanje, imamo goriški Slovenci pohiteti, da zadobimo nazaj, kar smo v teku vojne zgubili in zgubili smo dosti.

Človeku se krči srce, ko vidi kako napačno sodijo nekateri položaj goriškega Slovenca in radi tega si nismo mogli kaj, da smo navedli gorenji dogodek, ki naj služi vsaj v začasno tolažilno onim, ki obupujejo in kriče «Podjarmljeni smo». V zgodovini današnje dobe ni več podjarmljenec, ampak svobodno bode moral živeti narod poleg naroda. To je pridobitev vojne, vse drugo pa je postranska stvar.

Likvidacija aktivnega premoženja bivše avstro-ogerske monarhije.

Ker se je vsled vojne razrušila avstro-ogerska monarhija, je odredila nemško-avstrijska republika z zakonom z dne 12. novembra 1918 razpust vseh avstrijskih in avstro-ogerskih ministerstev poverivši tozadnevne naloge novoustanovljenim nemško-avstrijskim uradom z odpovedjo do vsakega zakonitega nasledstva.

V svrhu, da se zamore ugotoviti pravice, ki pritičejo drugim narodnim državam, nastalim iz razpadle avstro-ogerske monarhije, iz posameznih ministerstev in iz državnega imetja sploh, se je po trudapolnih pogajanjih ustanovila iz zastopnikov vseh narodnih držav likvidacijska komisija, ki bi morala izvršiti po skupnim dogovoru likvidacijo in razdelitev skupne mase potem, ko se je določilo njen obseg in navodila za ureditev nerešenih zadev.

Jasno je, da ima tudi prebivalstvo Julijske Benečije interes na tem, da se določi in nadzoruje vporaba aktivnega avstro-ogerskega premoženja, in da ni bilo mogoče brez velike škode našega prebivalstva pustiti v nemar upravo in likvidacijo skupne mase in dogovorov, ki so jih v tem oziru storile države

nastale iz razpadle avstro-ogerske monarhije.

Radi tega so se sestali z dovoljenjem vrhovnega poveljstva in premirne komisije na Dunaju bivši člani komisije za civilne internirance v «Odbor za varstvo interesov prebivalstva po Italiji zasedenega ozemlja» da varujejo toliko koristi skupnega prebivalstva kakor tudi posameznikov napram likvidacijski masi. V tem odboru delujejo poslanci Conci, Degasperi, Gasser, Grandi, Malfatti, Pittoni, Rizzi in Ussai

Ta odbor, ki je bil pripoznan od likvidacijske komisije kot zastopstvo prebivalstva naših pokrajin, sodeluje potom svojih delegatov pri konferenci odposlanikov kakor tudi pri likvidacijski komisiji, ki jo podpirajo v svojem delu pri ministerstvih razni funkcionarji iz osrednjega urada. Urad pa se nazivlja «Odbor za varstvo interesov prebivalstva po Italiji zasedenega ozemlja» ter ima svoj sedež na Dunaju I. Canovagasse 5.

Da se olajša delo osrednjemu odboru, sta se otvorili dve podružnici, jedna v Trstu, via Monfort 6, III, druga pa v Tridentu.

Tržaška podružnica je priela svoje delovanje in kakor jej bode poverjena kaka akcija, povabi svojedobno interesirance, da stopijo ž njo v stik.

Razgled po svetu

Mirovna konferenca razbita.

Kar se je vže delj časa s strahom pričakovalo, se je danes istinito pripetilo. Konferenca se lahko reče, je razbita, entente ni več. Italijanski poslanci so se vrnili domov, Wilson se pripravlja na odhod in z Bogom mir v Parizu. Tega gotovo ne doživimo več. Kajti če se sploh še kedaj sklene mir, se ga pa ne sklene več v Parizu. S parižkim incidentom je splavala po vodi «Zveza narodov», Wilsonov program večnega miru. Ententa je zgubila vojno, ker sedaj zopet lahko dvignejo glavo centralne države in mirnim srcem pričakujejo podpis miru. Saj jih je Wilson rešil. Angleži in Francozi so se sami rešili in drugi nezadovolj neži naj gledajo, kako si sami uredè svoje zadeve. Tako stoje danes stvari.

Agenzija «Stefani» poroča iz Rima: Med tem ko so včeraj še tekla pogajanja med italijansko delegacijo in zveznimi delegacijami, je izdal Wilson nenadoma poslanico ameriškemu ljudstvu, v koji označa italijanske zahteve po onkrajalpskih pokrajinah kot imperijalistične, kajti Amerika je stopila v vojno le za pravično stvar, na koji podlagi je morala tudi Italija pričakovati mir.

Vsled tega se je videl tudi Orlando primoranega izdati poslanico na italijanski narod, v koji razlaga postopanje Italije, ki je stremilo vedno za

tem, da se doseže ideale miru in pravice, radi kojih je stopila v vojno.

*

PARIZ 24. Orlando se je izrazil nasproti zastopniku Agencije «Havas»: Umejete gotovo, da mi je zapovedan v tem težkem trenutku molk. Izjava Wilsonova, ki je bila objavljena baš v trenutku, ko smo napeli naše zadnje moči, da pridemo po pošteni poti do sporazuma, je mene in vse moje italijanske tovariše na konferenci globoko iznenadila. V takem položaju nam pač ni preostajala druga odločitev kakor to, kar smo sklenili, namreč da prenehamo sodelovati pri konferenci, ker nam je bila odvzeta možnost videti rešeno mirnim putem italijansko vprašanje. Sicer pa obrazložim tudi jaz svoje stališče v poslanici ki jo izdam jutri na italijanski narod.

*

Trumbič je izjavil napram pariškemu dopisovalcu «Morning Post»: Sprejeli bi s polnim zaupanjem rešitev, ki bi jo sestavili Lloyd George, Ciemenceau, Wilson in Orlando, ako se bi pustilo na stran londonski pakt in bi četvero velosil smatralo jadrjansko vprašanje kot vprašanje Italije in uradno priznane Jugoslavije, torej dveh prijateljskih ali zveznih držav. V tem slučaju bi gojili polno zaupanje, kajti prepričan sem, da bi ti štiri državniki ne mogli priti do drugačne kot pravične rešitve, ki bi odgovarjala dejanskemu stanju in čutu težke odgovornosti, ki leži na njih, kedar bi imeli proste roke in možnost

smotriti vprašanje prostodušno in po svoji vesti.

Zamoremo pa sprejeti le tako rešitev, bi bi utešila želje prizadetih narodov in radi tega so delegati srbohrvatsko-slovenskega kraljestva predlagali, da se bi poprašalo neposredno konstitucionalnim potom ljudstvo za mnenje. Vsako drugo rešitev, ki bi bila v nasprotstvu z željami ljudstva, bi morali smatrati kot neprenesljivo zlorabo.

Vsled objave Wilsonove poslanice je sklenila italijanska delegacija zapustiti Pariz.

Orlando je odposlal v sredo zvečer pismo Clemenceau-ju, predsedniku mirovne konference pismo, v kojem ga obvešča, da je sklenila odpotovati italijanska delegacija v četrtek 23. t. m. ob dveh popoldne. Orlando je obvestil o tem svojem sklepu tudi Lloyd Georges-a.

«Chicago Tribune» pariške izdaje trdi da je odptoval general Diaz iz Pariza, kakor hitro je zaznal za Wilsonovo poslanico.

Agencija Reuter razpošilja tudi sledečo informacijo: Velika Britanija je svetovala Italiji, da naj opusti nekatere svoje zahteve; ako pa vstrajajo Italijani kljub temu pri svojih zahtevah na podlagi londonskega pakta, sta Erančija in Anglija pripravljene držati svoj podpis.

Clemenceau in Lloyd George iščeta izhoda v poravnavi.

Wilson je objavil svojo spomenico na svojo lastnot odgovornost.

Nadaljna pariška poročila trdè, da je napravila Wilsonova poslanica globok vtis na one uradne kroge, ki jim je došla nepričakovano in ki nimajo nikake zveze z Wilsono zasebno politiko. Francoska vlada ni nikdar kaj takega pričakovala in ni nikdar predvidevala, da bi se moglo radi italijanskih aspiraciji prekiniti mirovna pogajanja, ampak se je bilo vedno prepričano, da se bode mogel rešiti ta spor z mirno poravnavo.

Iz Avstrije.

Iz Bazelja poročajo: Orožniški poveljnik v Dunajskem Novem Mestu je dobil brzovjavno povelje, da zasede ogrsko mejo in da odvede v zapor ali razoroži moštvo rudeče garde, ki se bi približala meji. Vsled tega je bila ogerska meja takoj močno zastražena od orožništva.

Iz Nemčije.

Nemška vlada je uradno sporočila, da nemški pooblaščenec ne morejo za pustiti Berlina pred 29. t. m. Potemtakem se bodo nahajali v Versaillesu v najboljšem slučaju še le 1. maja. Naznanje se tudi, da jih bode spremljalo sedem časnikarjev.

V Londonu je bilo bajè sklenjeno, da se objavi besedilo mirovnih pogojev za Nemčijo. To pa bi se zgodilo

istodobno z uročitvijo istih nemškim pooblaščencom. Sicer pa se tudi to odločitev ne smatra kot gotovo.

Po poročilih, ki dohajajo preko Švice so vladne čete zopet zavzele Augsburgsko. Boj je bil jako hud, ker so se komunisti branili do zadnjega. Poveljnik vladnih čet je zahteval takojšno predajo poveljnikov upornih čet, prenehanje sovražnosti in oddajo orožja. Vporniki so sprejeli pogoje.

Iz Varšave poročajo: Lasnoruki, bivši nemški državni poslanec in generalni komisar narodnega sveta Nemške Poljske za Zahodno Prusko, je bil aretiran v Gdanskem skupno z narodnim svetom pod zatožbo veleizdajstva.

Iz Ogerske.

Sovjetska vlada je imenovala ljudskega komisarja Böhma vrhovnim poveljnikom na fronti in komisarja Tibor Zsamueli poveljnikom čet v notrajnosti države z naročilom, da vzdrži red in disciplino ter da vduši vsako protirevolucionarno gibanje.

Iz Turčije.

Iz Aten poročajo: Po poročilih iz Soluna so izbruhnili v Carigradu težki nemiri. Privrženci odbora «Zveze in napredka» so se baje uprli proti sedanji turški vladi in proglasili republiko. Noben tuji podanik ni bil nadlegovan, gibanje ima le notranji in proti vladni pomen.

Iz Poljske.

Poljske čete pod vrhovnim poveljstvom generala Pilsudskija so zasedle Vilno. Bolševiške čete so bile pahnene od Baranoviecke in Novega Arodka proti vshodu.

General Haller, ki je prišel v ponedeljek iz Varšave, je obiskal francoskega ministra Pralona, kojemu je obrazložil poljske želje glede Gdanskega. Pralon je obljubil, da predloži poljske zahteve mirovnemu kongresu.

Po poročilih iz Pariza dobi Poljska kot vzhodno mejo črto Brest-Litovsk, Kovno, reko Bug in to pričeni od morja, pa do mesta Holm.

Domače vesti

Iz Dornberga.

Tu se imamo prav dobro. Italjanski vojaki so se zelo sprijaznili z domačini. Ljudstvo jim gre povsod na roko! Velikonočna procesija je bila veličastna. Vdeležilo se je vojaško poveljstvo z godbo na čelu. Na velikonoč je bila veselica in na velikonočni ponedeljek ples. Vsakokrat ob velikanski udeležbi domačinov. Nekateri so spet drugačnih misli. Časi se spreminjajo in z njimi tudi značaji!

Kaligero iz Dornberga!

Upravitelj in urednik: KAROL JUŠIČ.
Tiskarna G. Juch v Gorici.

:: V Ponedeljek dne 7. aprila ::

otvorila ie nova prodajalna izgotovljenih možkih oblek in velika zaloga suknenega in manufakturnega blaga na debelo in na drobno

SPREJEMAJO SE NAROČILA NA MERO

Specijaliteta nepremočljivi plašči za moške in ženske

Za mnogobrojen obisk se priporoča:

Oscarre Pascual & Co, Via Rastello

Zaloga volnenega blaga, Sukna, Svile	Zaloga Cefirov, Oksforda, Perkala	Zaloga Platna, Perila i. t. d.
--------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------

Nova manufakturna trgovina

GORICA - Corso Giuseppe Verdi št. 15

Nasproti Kinematogr. „Edison“	Cene zmerne	Nasproti Kinematogr. „Edison“
-------------------------------	--------------------	-------------------------------

TEDENSKI KOLEDAR

- 26. Aprila Sobota, Klet, Marcellin
- 27. „ Nedelja, 1. povel. (bela) Cita
- 28. „ Ponedeljek, Pavel od križa, Vital
- 29. „ Torek, Peter, Robert
- 30. „ Sreda, Katerina Sij., Marijan
- 1. Maj Četrtek, Filip in Jakob
- 2. „ Petek, Atanzij, Sekund

ZOBOZDRAVNIK

ROBERT BERKA
GORICA, ULICA DANTE št. 4

Mnogo let asistent pri Dr. PIKL
Zobozdravniški atelje
 Posluje od 8. do 12. dopoldne
 in od 2. do 6. popoldne

Zobozdravnik ADOLF KOLL

— je odprl na —

Korsu Viktor Emanuel št. 11

Zobozdravniški atelje
 Posluje od 9. do 12. dopoldne
 in „ 2. „ 5. popoldne

ANTON PERTOT

GORICA — Ulica Municipio 4 — GORICA
 Filjalka ulica Teatro 18

: : : : PRODAJALNA : : : :
 s papirjem, črtanjem in knjigovezjem

EDINA

velika zaloga razglednic porušene Gorice
 okolice in umetniških.

Bratje
CLAIN

BOGATO ZALOŽENO
 : Z VSAKOVRSNIM :
 : MANUFAKTURNIM :
 BLAGOM ZA GOSPE
 : : IN GOSPODE : :
 PRODAJA SE VSE PO
 KONKURENČNI CENI
 PRIPOROČA SE ZA
 : : OBILEN OBISK : :

: V Vidmu :
 Via Paolo Ganciani št. 5
 SO OTVORILI TRGOVINO

GORICA
 ulica Carducci 8

Dne 28. marca je otvorila tvrdka
A. BASEVI & FIGLIO

pod vodstvom znanega krojaškega
 — mojstra AGOSTINO GACHET —

MANUFAKTURNO TRGOVINO IN PRODAJO IZGOTOVLJENE OBLEKE
 Velika zaloga sukna za moške in ženske
LASTNA KROJAČNICA. - ZMERNE CENE

ZADRUGA IZ MILANA

otvorila je s podporo „goriške občine“
 v občinski šoli ulica Giacomo Leopardi

:: RAZSTAVO ::

raznega pohištva. posteljne in kuhinjske
 oprave ter vseh drugih potrebščin za
 obnovo stanovanj. Odprta ostane za občinstvo
 in za vpisovanje naročil od 10 zjutraj do 6 pop.

➡ Zelo znižane cene ➡